

België....., naar een statuut voor de mantelzorgger ?

**Schade en aansprakelijkheid in de
mantelzorgrelatie**

- » Familiale verzekering
- » Lichamelijke schade
  - I. Persoonlijke schade zorgverlener
  - II. Schade aan zorgbehoevende
  - II. Schade aan derden
- » Materiële schade
  - I. Van derden
  - II. Materiële schade van de mantelzorger
- » Andere oplossingen?
  - Decreet georganiseerd vrijwilligerswerk
  - Gemeentelijke vrijwilligersverzekering in Nederland

Familiale verzekering (1)

- » K.B. 1984: schade aan derden veroorzaakt in privé-leven
- » Buitencontractuele aansprakelijkheid
- » Niet verplicht
- » Nut in mantelzorgrelatie
- » Mantelzorger niet automatisch gedekt

Familiale verzekering (1)

- » Verzekerden (artikel 3):
  - Verzekeringnemer
  - Samenwonende echtgeno(o)t(e)
  - Inwonende personen
  - Huispersoneel en gezinshelpers
  - Bewaking van kinderen
  - Dieren

- » Bijkomende categorie: **Mantelzorger**

Familiale verzekering (3)

- » Facultatieve uitsluitingen (artikel 6)
  - (1) Schade aan de verzekeringnemer, echtgeno(o)te, inwonende personen
  - (2) Materiële schade aan huispersoneel en gezinshelpers

- » Beperken van facultatieve uitsluiting in geval van mantelzorg
  - **Lichamelijke schade kan niet worden uitgesloten indien de verzekerde een mantelzorger is**

Lichamelijke schade

- » I. Persoonlijke schade zorgverlener
- » II. Schade aan zorgbehoevende
- » II. Schade aan derden

Lichamelijke schade – I. Persoonlijke schade zorgverlener (1)

- » Bijvoorbeeld rugklachten tgv. tillen
  - » Afhankelijk van inschrijving bij ziekenfonds als:
    - Gerechtigde
      - recht op geneeskundige verzorging
      - uitkering arbeidsongeschiktheid
    - Persoon ten laste
      - recht op geneeskundige verzorging
      - GEEN uitkering arbeidsongeschiktheid
  - » Verplichte verzekering ‘Huispersoneel’
    - Wet van 10 april 1971 op de arbeidsongevallen
    - Regelmatig of occasioneel helpen in het huishouden en gezin
- Babysit, gouvernante, conciërge, opvoeder, poetsvrouw, tuinier,...

Lichamelijke schade – I. Persoonlijke schade zorgverlener (2)

- » Oplossing: verzekering ‘Huispersoneel’
  - Toevoegen van een categorie mantelzorgers
  - Dekking voor lichamelijke schade tijdens mantelzorgtaken

- » Voorwaarden = obstakel?
  - Ten behoeve van huishouden, gezin
  - Toestand van ondergeschiktheid
    - Precedent PAB: onweerlegbaar vermoeden
  - Verloning

- » Afsluiten op private markt
  - dikwijls gekoppeld aan familiale polis
  - 30-80 €

Lichamelijke schade – II. Schade aan zorgbehoevende tgv. handeling mantelzorger (1)

- » Aansprakelijkheid tussen familieleden
  - Discussiepunt?
    - Immoreel: familie en genegenheidsbanden
    - Broekzak-vestzak-operatie
    - Precedenten in wettelijke regelingen
    - Familieband geen toepassingsvoorwaarde in buitencontractuele aansprakelijkheidsregels

» Conclusie

Ongeacht 'sociale en emotionele band' kan mantelzorger buitencontractueel aansprakelijk worden gesteld voor

schade die de zorgbehoevende lijdt

tengevolge van een **fout** van de mantelzorger

Lichamelijke schade – II. Schade aan zorgbehoevende tgv. handeling mantelzorger (2)

- » Thuiszorg(technologie): verschuiven van taken en aansprakelijkheid

- Ontwikkelingen in geneeskunde en thuiszorg

Voorbeelden: thuisdialyse, intraveneuze chemotherapie, bloedtransfusie, pijnbestrijding met infuuspompje, beademing, bloeddrukmeting, ...

- Politieke keuzes: kostenbesparing

- » Nood aan ethisch, maatschappelijk en politiek debat

- Gevolgen voor de thuissituatie >< keuzevrijheid patiënt en mantelzorger

- Taak van mantelzorger verglijdt van 'zorgen' naar 'verzorgen' en 'verplegen'

- Verschillende actoren: afbakenen van taken en aansprakelijkheden

Lichamelijke schade – II. Schade aan zorgbehoevende tgv. handeling mantelzorger (3)

Voorbeeld thuisdialyse

- » Handeling wordt aangeleerd aan patiënt én mantelzorger
  - Patiënt:
    - handelt legaal
    - Niet strafbaar bij het zichzelf toebrengen van lichamelijke schade
  - Mantelzorger = strafbaar
    - Juridisch: 'zorgen' voor patiënt
    - Dialyseren = 'verzorgen' en 'verplegen'
    - K.B. 1967 uitoefening gezondheidsberoepen

Dialyseren is verpleegkunde en voorbehouden aan artsen, verpleegkundigen en studenten binnen de gezondheidszorg

Lichamelijke schade – II. Schade aan zorgbehoevende tgv. handeling mantelzorger (4)

Voorbeeld thuisdialyse in Nederland

- » Trainingsprogramma van 16 weken voor patiënt en mantelzorger
- » Opleidingsdeskundige beslist of thuisdialyse verantwoord is
- » Ondersteuning: aanpassen woning, leveren materiaal, technische ondersteuning
- » Verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden:
  - Dialysecentrum: burgerrechtelijk aansprakelijk voor onvolledige/onvoldoende opleiding
  - Opleidingsdeskundige: tuchtrechtelijk aansprakelijk
  - Mantelzorgers: strafrechtelijk aansprakelijk
  - Patiënt: geen misdrijf voor het zichzelf toebrengen van schade

Lichamelijke schade – II. Schade aan zorgbehoevende tgv. handeling mantelzorger (5)

- » Probleem in België: verpleegkunde en zorgkunde zijn federaal beschermde beroepen
  - Taak van mantelzorger verglijdt van 'zorgen' naar 'verzorgen' en 'verplegen'
  - Financiële, politieke druk: meer accent op zelfzorg en thuiszorg
  - Mantelzorger volgens Belgische federale wetgeving strafbaar
- » Programmawet van 15 juli 2004: Koning bepaalt wat niet meer tot de verpleegkunde behoort maar tot het 'dagelijkse leven'
- » Debat noodzakelijk over implicaties voor taak, verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van de mantelzorger

Lichamelijke schade – III. Schade aan derden (1)

» Twee gevallen:

- Veroorzaakt door zorgbehoevende

Bvb. Onvoldoende toezicht – veroorzaken van brand: aanspreken van zorgbehoevende én mantelzorger

- Veroorzaakt door mantelzorger

Bvb. toezicht op apparatuur, geneesmiddelen

» Gewone aansprakelijkheidsregels:

- Burgerrechtelijke aansprakelijkheid
- Strafrechtelijke aansprakelijkheid

Materiële schade

- » I. Van derden
  - Familiale verzekering
    - Niet verplicht
    - Belang van dekking mantelzorger
- » II. Materiële schade van de mantelzorger
  - Lichamelijke toestand zorgbehoevende veroorzaakt door derde (bvb auto-ongeval)
    - In welke mate kan schade van mantelzorger worden gecompenseerd: loonverlies, carrière, ...
    - Rechtbanken zeer terughoudend, indicatietabellen voorzien in symbolische vergoedingen: argument natuurlijke plicht om voor iemand te zorgen

Andere oplossingen?

- » Decreet georganiseerd vrijwilligerswerk
- » Verzekering aangeboden door een overheid
(cfr. Nederland)

Andere oplossingen? – Decreet georganiseerd vrijwilligerswerk (1)

- » Georganiseerd vrijwilligerswerk in het beleidsdomein welzijn, volksgezondheid en gezin
  - Vlaams Decreet van 1 april 2009, B.S., 17/09/2009 – nog niet in werking
- » Vrijwillige inzet in de welzijns- en gezondheidssector
  - Georganiseerd kader: vrijwilligers van erkende of gesubsidieerde organisaties
  - Bijstand aan personen in kader van oa. zorgverzekering, bejaardenbeleid
  - Zorgverstrekking in en buiten de verplegingsinrichtingen, inclusief psychiatrische hulpverlening

Andere oplossingen? – Decreet georganiseerd vrijwilligerswerk (2)

- » Vrijwilliger = definitie van vrijwilligerswet
  - Onbezoldigd en onverplicht

Financiële onkostenvergoeding tussen een hulpvrager en een vrijwilliger is uitgesloten

- Ten behoeve van derden
- Onderscheid ten opzichte van een professionele activiteit
- In georganiseerd verband

NIET voor activiteiten in familieverband of vrienden = privéleven

WEL voor mantelzorg die gecoördineerd wordt door een organisatie en de vrijwilliger (al dan niet familielid) voldoet aan de voorwaarden van vrijwilliger

Memorie van toelichting

‘Vrijwilligerswerk wordt ingericht door een organisatie buiten het privé- of familieverband van degene die het verricht. Activiteiten die zuiver en alleen georganiseerd worden door de kring van familieleden en vrienden behoren tot het privéleven. De begunstigde van mantelzorg kan bijvoorbeeld een familielid zijn van de vrijwilliger, wat niet wil zeggen dat het een activiteit betreft die zich zuiver in de privésfeer afspeelt. De mantelzorg wordt gecoördineerd door een organisatie en valt onder het toepassingsgebied van deze wet, tenminste voor zover aan de andere elementen van het begrip vrijwilligerswerk is voldaan.’

Andere oplossingen? – Decreet georganiseerd vrijwilligerswerk (4)

- » Wat kan dit betekenen?
  - Mantelzorg in georganiseerd verband
  - Mantelzorger = vrijwilliger
  - Toepassing van de federale vrijwilligerswet op de mantelzorger
  - Bijkomende taak voor mantelzorgverenigingen

Andere oplossingen? – Decreet georganiseerd vrijwilligerswerk (3)

- » Verplichte verzekering af te sluiten door de organisatie voor:
  - Burgerlijke aansprakelijkheid van de organisatie
  - Burgerlijke aansprakelijkheid van vrijwilliger voor schade toegebracht aan de organisatie, andere vrijwilliger, hulpvrager of derden tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk of op weg van en naar
  - Lichamelijke en materiële schade geleden door de vrijwilliger

Andere oplossingen? – Schade en aansprakelijkheid in de mantelzorgrelatie - Nederland

- » Gemeentelijke vrijwilligersverzekering voor vrijwilligers én mantelzorgers
- » Voorbeeld Amsterdam: dekkingsoverzicht
  - *Verzekerde bedragen Ongevallendekking*

Deze dekking verzekert de vrijwilligers/mantelzorgers/maatschappelijke stagiairs voor ongevallen hen overkomen tijdens werkzaamheden uitgevoerd namens verzekeringnemer, inclusief het gaan naar de plaats van de werkzaamheden en terugkeer naar huis.

- Ingeval van overlijden € 12.500,00
- Ingeval van blijvende invaliditeit maximaal € 25.000,00
- Geneeskundige kosten maximaal per gebeurtenis € 750,00
- Psychische hulpverlening n.a.v. molest/trauma per gebeurtenis € 5.000,00
- Acute huishoudelijke hulp maximaal € 750,00

- ***Verzekerde bedragen Collectieve Ongevallen Inzittenden bestuurder en passagiers van personenauto vrijwilliger***

Als een verzekerde een verkeersongeval overkomt en hij/zij en zijn passagiers lopen bijvoorbeeld blijvend letsel op, dan biedt dit onderdeel hiervoor dekking.

- Ingeval van overlijden € 7.500,00
- Ingeval van blijvende invaliditeit maximaal € 25.000,00

- ***Verzekerde bedragen Persoonlijke eigendommen***

Onder deze dekking wordt materiële schade vergoed aan persoonlijke eigendommen ontstaan tijdens de werkzaamheden in het kader van de vrijwilligersfunctie, maatschappelijke stage en/of mantelzorg.

- Materiële schade maximaal per gebeurtenis € 5.000,00
- Voor de hieronder vermelde eigendommen wordt per gebeurtenis maximaal vergoed:
  - Beeld- en geluidsapparatuur € 500,00
  - Computerapparatuur € 1.500,00
  - Sieraden € 500,00
  - Horloges € 250,00
  - (Zonne-)bril/contactlenzen € 500,00
  - Kunstmatige gebits-elementen € 500,00
  - Fiets € 760,00
  - Franchise voor schade aan persoonlijke eigendommen € 50,00

- *Verzekerde bedragen Aansprakelijkheid*

Indien de eigen particuliere aansprakelijkheidsverzekering geen dekking biedt bij een schade dan kan

deze dekking worden aangesproken.

- Verzekerd bedrag € 2.500.000,00
- Voor schade aan roerende zaken onder opzicht € 10.000,00
- Voor schade aan roerende zaken maximaal per jaar € 25.000,00
- Voor schade aan onroerende zaken onder opzicht € 25.000,00
- Voor schade aan onroerende zaken maximaal per jaar € 100.000,00
- Cumulatielimiet vrijwilligers per gebeurtenis € 2.500.000,00

Ten aanzien van mantelzorgers is uitgesloten van de dekking o.a. de schade die is ontstaan:

- Aan (on-)roerende goederen onder opzicht
- Door verzorgers van een medische situatie van de verzekerde